

D(5th Sm.)-Sanskrit-MDC/CC-6/CCF

2025

SANSKRIT — MDC

Paper : CC-6

(Dharmaśāstra and Epigraphy)

Full Marks : 75

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Unit - I

(Marks : 15)

1. अधोलिखितयोः एकतरस्य टीका लेखनीया।

5×1

[निम्नलिखित দুটির মধ্যে একটি টীকা লেখো।]

(a) नारदः [नारद]

(b) गौतमः [गौतम]

2. अधोलिखितेषु प्रश्नपञ्चकं संस्कृतभाषया समाधेयम्।

2×5

[নিম্নলিখিত যে-কোনো পাঁচটি প্রশ্নের সংস্কৃত ভাষায় উত্তর লেখো।]

(a) धर्म इति पदस्य कोऽर्थः?

[ধর্ম পদটির অর্থ কী?]

(b) मनुसंहितायाः कस्यचिदेकस्य टीकाकर्तुः तत्प्रणीतायाः टीकायाश्च नामोल्लेखः कार्यः।

[মনুসংহিতার যে-কোনো একজন টীকাকারের এবং তাঁর লেখা টীকার নাম লেখো।]

(c) श्रुतिस्मृतिविरोधे कस्य श्रेष्ठत्वं कथञ्च स्वीकृतम्?

[শ্রুতি এবং स्मৃতির মধ্যে বিরোধে কার শ্রেষ্ঠত্ব কেন স্বীকার করা হয়?]

(d) याज्ञवल्क्यसंहितायां कति संख्यकाः धर्मशास्त्रकाराः उल्लिखिताः? तेषु यथाकामं द्वयोः नामोल्लेखः कार्यः।

[যাজ্ঞবল্ক্যসংহিতায় কতজন ধর্মশাস্ত্রকারের উল্লেখ রয়েছে? তাঁদের মধ্যে যে-কোনো দুজনের নাম উল্লেখ করো।]

(e) कः व्यवहारस्य विभागद्वयं निरूपितवान्? तद्विभागद्वयं नामत उल्लेख्यम्।

[কে ব্যবহারের দুটি বিভাগ নিরূপণ করেছেন? সেই দুইটি বিভাগের নাম লেখো।]

(f) को नाम जन्मस्वत्ववादः?

[জন্মস্বত্ববাদ কী?]

Please Turn Over

(4007)

(g) पराशरानुसारं कलौ को नाम धर्मः?

[পরাশরের মতানুসারে কলিতে ধর্ম কী?]

Unit - II

(Marks : 35)

3. मनुसंहितानुसारेण राज्ञः दैवी उत्पत्तिः आलोच्यताम्।

12

[মনুসংহিতা অনুসারে রাজার দৈবী উৎপত্তি আলোচনা করো।]

অথবা,

व्यसनानि कति सन्ति? संक्षेपेण तेषां परिचयः प्रदीयताम्।

2+10

[ব্যসন কয়প্রকার? সংক্ষেপে ব্যসনগুলির পরিচয় দাও।]

4. व्याख्या कार्या (यथेच्छम् एकम्)।

7×1

[ব্যাখ্যা লেখো (যে-কোনো একটি)।]

(a) यदि न प्रणयेद्राजा दण्डं दण्डयेष्वतन्द्रितः।

शूले मत्स्यानिवापक्ष्यन् दुर्बलान् बलवत्तराः॥

(b) अलब्धश्चैव लिप्सेत लब्धं रक्षेत्प्रयत्नतः।

रक्षितं बर्द्धयेच्चैव वृद्धं तीर्थेषु निक्षिपेत्॥

5. अधोलिखितेषु यथेच्छमेकस्य अनुवादः करणीयः।

5×1

[নিম্নলিখিত যে-কোনো একটির অনুবাদ করো।]

(a) जाङ्गलं शस्यसम्पन्नमार्यप्रायमनाविलम्।

रम्यमानतसीमन्तं स्वाजीव्यं देशमावसेत्॥

(b) सांवात्सरिकमाप्तैश्च राष्ट्रादाहारयेद्वलिम्।

स्याच्चात्मनायपरो लोके वर्त्तत पितृवन्तृषु॥

6. अधःप्रदत्तयो एकतरस्य टीका कार्या।

5×1

[যে-কোনো একটি টীকা লেখো।]

(a) त्रिवर्गः [त्रिवर्ग]

(b) निधिः [निधि]

7. अधोलिखितेषु प्रश्नत्रयं संस्कृतभाषया समाधेयम्।

[निम्नलिखित যে-কোনো তিনটি প্রশ্নের উত্তর লেখো।]

2×3

(a) मनुसंहितायां कति अध्यायाः सन्ति? तत्र सप्तमाध्यायस्य नाम किम्?

[মনুসংহিতায় কয়টি অধ্যায় আছে? সেখানে সপ্তম অধ্যায়ের নাম কী?]

(b) को नाम जितेन्द्रियः?

[জিতেন্দ্রিয় কে?]

(c) का नाम त्रयी?

[ত্রয়ী কী?]

(d) कीदृशः राजा रक्षोभिरपि पूज्यते?

[কীরূপ রাজা রাক্ষসদের দ্বারাও পূজিত হন?]

(e) लौकिकाग्निः कथं राजाग्निः बलवत्तरः?

[রাজাগ্নি কেন লৌকিক অগ্নি অপেক্ষা অধিক বলবান?]

Unit - III

(Marks : 25)

8. अभिलेखः इति पदेन किम् अभिधीयते? भारतीयसंस्कृतेः इतिहासस्य च पुनर्निर्माणे अभिलेखस्य प्रयोजनम् आलोच्यताम्।

2+8

[অভিলেখ পদের দ্বারা কী বোঝানো হয়? ভারতীয় সংস্কৃতি এবং ইতিহাসের পুনর্নির্মাণে অভিলেখের প্রয়োজন আলোচনা করো।]

अथवा,

उपादानानां प्रकारभेदेन अभिलेखस्य सोदाहरणं परिचयः प्रदीयताम्।

10

[উপাদানের প্রকারভেদ অনুসারে উদাহরণ সহযোগে অভিলেখের পরিচয় দাও।]

9. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका लेखनीया।

5×2

[নিম্নলিখিত যে-কোনো দুটির উপরে টীকা লেখো।]

(a) दीनेशचन्द्र-सरकार-महोदयः

[দীনেশ চন্দ্র সরকার মহোদয়]

(b) ताम्रशासनम्

[তাম্রশাসন]

(c) जेम्स-प्रिन्सेप-महोदयः

[জেমস্ প্রিন্সেপ মহোদয়]

Please Turn Over

(4007)

10. अधोलिखितेषु प्रश्नपञ्चकं समाधेयम्।

[निम्नलिखित যে-কোনো পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও।]

- (a) भारतवर्षे उपलब्धेषु कृतपाठेषु अभिलेखेषु प्राचीनतमः कः?
[भारतवर्षे प्राञ्च पाठोद्धार হয়েছে এমন অভিলেখগুলির মধ্যে প্রাচীনতম কোনটি?]
- (b) 'EHS' इत्यभिहितस्य शब्दस्य कोऽर्थः?
['EHS'-এই শব্দটির অর্থ কী?]
- (c) संस्कृतभाषाश्रितस्य कस्यचिद् अभिलेखस्य नाम लिख्यताम्।
[সংস্কৃত ভাষায় রচিত যে-কোনো একটি অভিলেখের নাম লেখো।]
- (d) प्राचीनभारतीयामिलेखेषु कति ऋतव उल्लिखिताः?
[প্রাচীন ভারতীয় অভিলেখে কয়টি ঋতুর উল্লেখ রয়েছে?]
- (e) गिरनारामिलेखानुसारम् अशोकेन क उत्सवः निषिध्यते?
[গিরনার অভিলেখ অনুসারে অশোক কোন্ উৎসব নিষিদ্ধ করেছিলেন?]
- (f) राज्ञः अशोकस्य महानसे पुरा प्रत्यहं कति प्राणिनः सुपार्थाय हन्यन्ते स्म?
[রাজা অশোকের রক্ষনাগারে পূর্বে রক্ষণের জন্য প্রত্যহ কয়টি প্রাণী হত্যা করা হতো?]
- (g) सारनाथस्तम्भलिपिमतेन यः भिक्षुः भिक्षुणी वा सङ्गभेदं करोति तदर्थं कीदृशो दण्डः विहितः?
[সারনাথ স্তম্ভলিপি অনুসারে সঙ্ঘভেদকারী ভিক্ষু বা ভিক্ষুণীর জন্য কী দণ্ড বিহিত হয়েছে?]